

Прочытаў нека арттыкул, у якім узгадваўся Раман Скірмунт. Сцвярджалася, што яго ўклад у рух беларускага адраджэння не меншы, чым Магдалены Радзівіл і Эдварда Вайніловіча. Пра апошніх я добра ведаю, а вось пра Р.Скірмунта, да сорама, не чуў. Можна, знайшлі б магчымасць расказаць пра гэтую асобу на старонках "Народнай Волі"?

Павел ЛАБІНОВІЧ,
Мінскі раён.

Ад рэдакцыі

Шаноўны спадар Лабіновіч! Мяркуем, што ў гэтым плане Вас задаволяць арттыкул гісторыка Алеся Смаленчука.

— Ці мог бы Раман Скірмунт быць прэзідэнтам Беларусі?

— Мог бы. Вопытны дзяржаўца быў... (Марыя Кучынская, 1919 г.нар.)

З матэрыялаў экспедыцыі
у в. Парэчча Пінскага раёна.
21 жніўня 2000 года.

У XX ст. беларусы, як і шмат іншых народаў Цэнтральна-Усходняй Еўропы, уступілі на шлях барацьбы за нацыянальнае адраджэнне і за права "людзьмі звацца". Як ажыццяўленне гэтага права 25 сакавіка 1918 года нарадзілася першая ў гэтым стагоддзі беларуская дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. Аднак далейшыя гістарычныя падзеі рушылі такім шляхам, што сёння выпадае казаць пра стагоддзе змарнаваных шанцаў і няспраджаных надзей. Спраба зразумець, чаму Беларусь так і не стала незалежнай краінай вольных людзей, прымушае ўглядацца ў канкрэтныя гістарычныя постаці, у дзейнасці якіх адлюстроўваліся памкненні і настроі розных грамадскіх сіл.

Мяне здаўна прыцягвае асоба Рамана Скірмунта (1868–1939). Ён нарадзіўся ў вёсцы Парэчча на Піншчыне ў красавіку 1868 года. Намаганнімі ягоных дзеда і бацькі гэты куточак Палесся ў другой палове XIX ст. стаўся адным з эканамічных цэнтраў паўднёвай Беларусі. У беларускім палітычным жыцці Раман Скірмунт з'явіўся на пачатку XX ст. як красвец. У сакавіку 1917 г. ён узначаліў Беларускі Нацыянальны Камітэт (БНК). Раман Скірмунт быў адным з першых беларускіх дзеячаў, якія зразумелі гістарычную неабходнасць барацьбы за дзяржаўны суверэнітэт. На чале ўрада БНР

летам 1918 г. ён актыўна працаваў дзеля міжнароднага прызнання Рэспублікі. Пры ўмове далейшага ўмацавання беларускай дзяржаўнасці Р.Скірмунт мог бы стаць верагодным кандыдатам на пасаду прэзідэнта БНР. Вось некалькі эпизодаў з ягонай дзейнасці.

Эпізод першы.

«Ich stehe hier und kann nichts anders»

У жніўні 1917 г. Раман Скірмунт як былы дэпутат Думы быў запрошаны ў Маскву на Дзяржаўную нараду, якую склікаў Аляксандр Керанскі з мэтай умацавання ўласных палітычных пазіцый. Але ўдзельнікі нарады выступілі з рэзкай крытыкай урада. З'яўленне генерала Карнілава яны сустрэлі сапраўднай авацыяй. Зала ўзнялася, каб выказаць сімпатыі верагоднаму дыктатару Расіі. Не падняліся адзіночкі. Сярод іх вылучалася постаць Рамана Скірмунта, які садзеў у першых шэрагах у афіцэрскай форме. Абуранне суседзяў ён вытрымаў з гонарам. Урадзенец Піншчыны быў праціўнікам дыктатуры генерала Карнілава і не збіраўся гэтага хаваць нават на сходзе па-пракарнілаўску настроеных палітыкаў.

Гэта быў прыроджаны баец, які захоўваў цвярозасць думкі і разважлівасць, нават калі супрацьстаяў агрэсіўнай большасці. Ён не быў папулістам і не падманваў людзей пустымі абяцанкамі.

На пачатку стагоддзя Р.Скірмунт рашуча выступаў супраць правадзення радыкальнай аграрнай рэформы. Ідэю адчужэння памешчыцкіх земляў з іх наступнай перадачай у дзяржаўны фонд, вельмі папулярную ў 1906 г. сярод думскіх

дэпутатаў і значнай часткі расійскай грамадскасці, дэпутат ад Мінскай губерні лічыў не адпавядаючай эканамічным інтарэсам беларуска-літоўскага краю. Ліквідацыю панскага землеўладання ён разглядаў як замах на прынцып прыватнай уласнасці, які не без падстаў разглядаўся ім у якасці аднаго з асноватворных камянёў цывілізацыі. З думскай трыбуны дэпутат заявіў, што перадача

Раман Скірмунт: перад смерцю ён адмовіўся стаць спінай да забойцаў

Эпізод другі.

Гонар быць беларусам

На пачатку стагоддзя Раман разам са стрэчнай сястрой Канстанцыяй Скірмунт складалі лемантар на мясцовай гаворцы. Пазней уладальнік Парэчча фінансава падтрымліваў "Нашу Ніву" і працаваў над слоўнікам беларускай мовы. Ёсць звесткі пра ягоныя лірычныя вершы, напісаныя па-беларуску.

абвяшчаў роўнасць усіх народаў ва ўсіх галінах жыцця і магчымасць свабоднага развіцця іх культуры. Пры гэтым падкрэсліваліся правы літоўцаў і беларусаў, неабходнасць прадастаўлення ўсіх правоў палякам і лётэям, паразуменне з рускімі. Партыя і сапраўды была створана, але ад першапачатковай задумы галоўнага ініцыятара амаль нічога не засталася. Узнікла палітычная арганізацыя

Акуліч) акрэсліў ягоную дзейнасць як "апошні акт польска-беларускага сімбіёзу". Асоба Рамана Скірмунта адыграла не апошнюю ролю ў тым, што на працягу амаль усяго 1917 г. захоўваліся даволі прызныя адносіны паміж мясцовай польскай грамадскасцю і беларускімі рухам, а найбуйнейшая польская арганізацыя — Польская Рад Мінскай зямлі — падтрымлівала незалежніцкія памкненні

З поўным тэкстам дакумента можна
азнаёміцца ў бібліятэцы